مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی
+

پښتــو ژباړه: رحمت آریا ۲۰۲۴/۰۵/۱۳

د پادشاه میلیندا
پوښتنــې
۷ برخه

ملیندا پنو او د زړې پښتو خبره

دا یوه اوږده کیسه ده، خو دا باید داسي تعبیرنــهٔ شي چي ګواکي دا کیسه هغوی چي په پښتو خوږه ژبه باندي خبري کوي جوړه کړې ده، زه په دغه اړه یوازي پرهغو نظریاتو باندي خبري کوم، هغه چي پر افغانانو باندي اړه نــهٔ لري او نــهٔ باید د افغانانو میړتون سترګي دښمنان داسي وانګــېـري چي ګواکي دا هم زموږ خبره ده او طرحه ده. کوم څه چي دلته موږ خبري وربان‌دي کوو، دا هغه طرحه او نظریه ده چي زیاتره د هندي سرچینو له خوا وړاندي شوي چي موږ یې هم په علمي جرئـت سره د یوهٔ علمي تحقیق او عملي نظر په توګه یادونــه او ستاینــه کوو.

هندي پوهان پر دغــهٔ ټکي باندي یوه خولــهٔ دي چي ملیندا پنو، سره له دې چي د بودیزم له مهمو آثارو څخه دی چي د بودیزم د تعلیماتو پراصلي ژبه (پالي) نــهٔ دی لیکل شوی بلکي په یوه بله آریایي ژبه باندي لیکل شوی دی. لومړني هندي لیکوال چي دغه نظر یې ملاتړ او څه نورهم روښانــهٔ کړ او ویې ویل چي دغه پوښتني په اصل کې په زړه پښتو باندي لیکل شوي دي هغه رنجیت سیتارام پنډت[1] دی. پنډت د کشــمــیـر د ډېـر زاړهٔ تأریخ راج ترنګني د انګریزي ژباړي په پای لیک کې چي ډېـر مفصل او عالمانه تحقیق دی، د لومړی ځل لپاره موږ ته دا راپه ګوته کړه چي :

[1] - پنډت رنجیت سیتارام پنډت د کشــمــیـري پنډتانو له کهوله دي، د خپل مهال له نامتو لیکوالو اوسانسکریت پوهانو څخه وو، دی په سانسکریت ژبه پوهــېـدهٔ او ددغي ژبي د نامتو لیکوالو لکه کالیداس د آثارو په اړه یې څــېـړني کړې دي، ددهٔ له شهکاري علمي اوتحقیقي کارو څخه یوهم د کشــمــیـرد لرغوني تأریخ (راجا ترنګني - RAJTARANGANI) ژباړه وه چي په انګریزي ژبه یې په کال ۱۹۳۵کي ترسره کړه، دغه تأریخي اثر چي د کشــمــیـر د تأریخ په نامــهٔ یادشوی، خو دا په حقیقت کي د ټولي لرغوني ګنداهارا تأریخ دی چي د هغــهٔ پــیـر او زمان ټول کړهٔ وړهٔ، تأریخ، جغرافیه او نور په کې یاد شوي دي. رنجیت سیتارام پنډت د خپل وخت ډېـرنامتو څوک په دی وو چي دهٔ د هندوستان د لومړي صدراعظم جواهرلال نــهرو له خور جیا لکشمي پنډت سره وادهٔ وکړ، جیا دهندوستان د معاصري د ډیلوماسي په تأریخ کې یوه پــېـژندل شوي میرمن وه چي د هندوستان د آزادی په غورځنګ کې یې هم له خپل ورور سره څنګ پر څنګ مبارزه وکړه، له خپلواکۍ وروسته، لویه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنــي د لیکنیزي بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په خیر و لولــئ

" Strabo tell us that Menander " conquered more than Alexander" and among his conquest were included Ayodhya, Pataliputra and Saurastran, Menander appears in Indian tradition as King Milinda who become a convert to Buddhism. His dialogue with the celebrated Buddhist Philosopher Nagasena is know as the Milinda –*Panho* or *Qsuestions of Milinda*. The *Milinda Panho* was originally written in old Pushto of which no copy is now extant: it is however, Preserved in Pali in Ceylon, Burma and Siam and the earliest extant Pali copy of the 4th century A.C. was discovered in a Buddhist Shrine in Japan. (Rajtarangani , English ,Appendix I P 745)

رنجیت سیتا رام ټولو هغو هندي او غیرهندي پوهانو ته چي په دغه برخه کي یي یوازې ویلی وو چي دا اثر پرته له پالي پر یوه بله باختري ژبه باندې لیکل شوي دا دقیقه کړه چي دغه ژبه (پښتو) ده او دا خبره ترکومه ځایه چي ښکاري دهٔ د خپلو تجربو، څـېړنو او تأریخي حقایقو په رڼا کي چي پر دغه سیمه له پښتو پرته د بلي ژبي ویونکي نـهٔ ول او نـهٔ یي تردوی زیات نفوس اونفوذ درلود، څکه یي په دغه برخه کي پښتو ورزیاته کړه، لکه نورو لویدیزو پوهانو ته چي د پښتو ژبي جغرافیا، او ګرامري جوړښت نـهٔ وو ورمعلوم او یا دا چي دهٔ ته د پښتو اوپښتنو پر ژبه، تأریخ او شته والي باندې سترګي پټول او ناخبري ګران ول، نو د خپلو څـېړنو پایله یي پر (زړه پښتو) باندې ودروله. چي تراوسه پورې خبره په همدغه نظریه باندې ولاړه ده.

لومړني لیکوال چي ویي ویل ملیندا پنو له پالي پرته په یوه بله زړه ژبه لیکل شوی، هغه فرانسوی ختیزپوه (سلوین لیوي - Sylvain levi) دی ،چي پنډت هم له نوموړي الهام اخیستی او لیکي چي :

" M. Sylvain Levi tell us that there are two Chinese works written between the 5th and 7th centuries on the *Dialogue of Milinda* which although they purport to be translations are not, however, translations of the Pali text, but are probably derived from a recession which is older than Pali.[2]

د پنډت دا خبره موږ ته دا را په ګوته کوي چي (لیوي) د پنډت په اندول ډېـر په جزئـیاتو باندې نـهٔ پوهیدهٔ، او دا ستونزه د پښتنو په اړه تل وه، د هند یوهٔ نامتوسانسکریت پوه یو مهال دا خبره کړي وه چي « موږ نـهٔ پوهـېږو چي دغه د (لیکل

دیپلوماتیکه څـېـره وه چي په زیات شـمـېـر هـېـوادو کي او ملګرملتو کي د هندوستان د استازي او سفیري په توګه پاتي شوېده. د رنجیت سیتا رام پنډت پرژباړل شوي راج ترنګني باندې جواهرلال نـهرو مقدمه لیکلي ده. دغه کتاب د حجم په لحاظ دومره لوی نـهٔ دی، خو نوموړي پنډت دومره حواشي او تحقیقات وربانديې لیکلي چي د پاڼو شـمـېـر نژدي (۹۰۰) پاڼو ته رسـېـږي. پنډت په ۱۹۴۴ کال له نړۍ سترګي پټي کړې دي.

[2] -(Rajtarangani , English ,Appendix I P 745)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولئ

لغت چي په ويدايي سانسکريت کي نــهٔ وو، د پاڼي ني د دوران سانسکريت ته له کومي دروازي يو په يو راننوتي دی » ما په دغه اړه د سانسکريت پوهانو ته هم په ډيلي او هم په بنارس کي پردغــهٔ ټکي گوته کيښوده او دوی ټولو ته مي په ډاگه دا خبره وکړه چي دا کومه معما نــهٔ ده په کومه دروازه چي دغه نامتو ليکوال (B.S. Upadhyaya) نــهٔ پوهــېږي هغه له پښتو پرته بله ژبه نــهٔ ده ځکه چي يو خو پاڼي ني چي خپله همدغه ليکوال هغه يوسفزي پښتون بولي په خپله په دغه ژبه (پښتو) باندي پوهيدهٔ. دويم دا چي دغه ويی همدا اوس په پښتو کي ژوندی ويی دی ځکه نو دلته د ابهام پوښتنـه له سره طرحه کــېــدی نــهٔ شي، او دريم دا چي ددغــهٔ ويي له ستي څخه ښايسته نور ويي لکه ليکوال، ليک، ليکوالي، ليکنــه، ليکونکی او نورهم جوړېــږي اوهم ويل کــېــږي، دوی له ماسره دا خبره ومنله. خو دا چي پنډت دا خبره روښانــه کړه لامل يي دا دی چي پنډت دلته لوی شوی، هغه هم په دې باوري دی چي دلته تر سانسکريت بله زړه ژبه چي ان سانسکريت ته يي هم لغتونه ورغلي او پاڼي نی اسپه زي (يوسفزي) يي د گرامر ليکوال دی له پښتو ژبي پرته بله ژبه نــهٔ ده، پښتو لومړۍ ژبه ده چي سانسکريت ژبي ته يي (ليکل) ، (ليکانی) (ليک) لغتونــه ورکړي دي[3]، همداسي په ابښت ادهيای کي هم داسي ويی شته چي پښتو تراوسه پوري ساتلي او علامه رشاد کلونــه مخکي هغه په نښه کړي دي .

دويم ليکوال چي د سانسکريت او بوديزم په باره کي يي لوړې زده کړې د وراناسی (بنارس) له پوهنتون څخه پيل کړې هغه د سيرلانکا بوديست ليکوال (هامالاواسادهاتيسا Dr. Hammalawa Saddhatissa دی چي دهٔ هم د فرانسوي (ليوي) نظر تائـيد کړی او دا خبره دهٔ هم کړي چي :

Milinda, a Bactarian king who ruled the northeast of India, met a learned monk called Nāgasena and the king put a number of questions on the philosophy, psychology and ethics of Buddhism. I presume this debate was conducted in the Bactarian Greek language but was later tanslated into Pali and Sanskrit.

په افغانستان او پښتونخوا کي چي په دغه اړه کومي ليکني شوي د هغو ټولو سرچينه د سيتارام پنډت نظريه ده، چي په ځانگړو وختو کي د بــېــلابــېــلو ليکوالو له خوا پرمقالي ليکل شوي خو په يوه مقاله کي هم پراصلی متن باندي چا تماس نــهٔ دی نيولی، علامه رشاد په دغه برخه کي ډېــره تلوسه درلوده، او زياته هڅه يي داوه چي دغه موضوع او دغه فرضيه بايد د هندي او نورو نړيوالو ليکوالو له خوا وڅارل شي، دا چي د اروابناد پنډت خبره به موږ خپل سرمنزل ته

[3] - په دغه اړه ترهرڅه د مخه په لنډه توگه بايد په دغه ليکنه بسنــه وکړو يومهم نوم (ليکانی) پښتو سانسکريت ته د پاڼي ني له رامنځ ته کــېــدو وروسته ورکړی دی او تر دغه دور دمخه په ټوله سانسکريت ژبه کي ددغه ويي پته نــهٔ لگيږي. لکه چي يو هندي سانسکريت پوه ليکي :

" The words for pen, lekhani and kalama (introduced from the Greek, kalamus, by the Arabs) were unknown in Sanskrit yet. "(B.S. Upadhyaya FEEDERS OF INDIAN CULTURE , P37)

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولئ

ورسوي او که نـه، دا بیا دعلمي څـېـړنو پر لړۍ پورې اړه لري، زموږ عصر خو پرته له دې هم په پټوسترګو د علمي ویاړونو خپلولو عصر نـهٔ دی، خو دا یوه خبره ده چې موږ د محترم آریا پردغې ژباړې باندې یوګام بل هم وړاندې ولاړو، نـېـژدې نـېـمه پیړۍ موږ ملیندا ملیندا چیغې وهلې، خو یوه ورځ هم چا ونـهٔ ویل چې ملیندا یعنی څوک؟ ملیندا پنو یعني څه؟ د هغو ژباړې چـېـرې دې؟ په ژباړو کې یې څه دي؟ یوازې دومره پوهـېـدو چې د بودیزم په باره کې یو ښـهٔ کتاب دی، خو دا چې موږ هم یو وخت د بودیزم سرسپارلي پیروان وو او په ننی نوموَنه بدعتونـه مو په کې کول، نو دا له احتماله لـېـرې خبره نـهٔ ده چې پنډت سیتارام په دغـهٔ رمز پوهـېـدلی او دا یې منلي چې پښتنو پر دغه لټه باندې له خپلې دغې **پښتو** سره بودیزم هم منلی وو او هم یې په همدغې **پښتو** د هغه لمانځنـه کوله ځکه نو دا باید ومنو چې دوی به دغه متبرکه نسخه په خپله پښتو لیکلې هم وي او پرهغې به یې بیا همدغه **پښتو نوم (ملینداپنو)** چې وینګ او ما نا یې هم ترټولو همزولو هندي ژبو پښتوته نژدې دی پرایښې دی.

نور بیا

په ملیندا پنو کې زموږ یو شـمـــېـرخبرې

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د ښاغلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولـئ